

נטילת ידיים

מידע מעשי על סוגי הנטילה השונים

נטילת ידיים זו מצווה פשוטה לקיום, אך מאחוריה מצויים סודות רבים ועצומים. את נטילת הידיים תיקנו חז"ל כך שנשמור היטב על טהרה ונקיות. ישנם כמה סוגי נטילות ידיים, שלכל סוג הפרטים והמאפיינים המיוחדים לו שמתאימים למצב המסוים בו אנו נמצאים. הנטילה שומרת אותנו ממיזקים, מסייעת לנו להתחבר לקדושה ואפילו מוכרת בתור סגולה לעשירות. אדם שירגיל עצמו ליטול ידיים בכל בוקר, בוודאי יזכה לחוש את הקדושה שמאחורי הדבר. נשתדל בע"ה לבאר כאן את עיקרי הדברים וההלכות הנוגעות לסוגי הנטילה השונים.

נטילת ידיים בבוקר

אמונתך", שזו מעין תפילת הודאה לקדוש ברוך הוא שהחזיר לנו את הנשמה שהייתה מחוץ לגוף בעולמות עליונים. את זה אין בעיה לומר בזמן הקימה בעוד אנו יושבים על המיטה משום שאין כאן הזכרה של שם השם או של פסוק. לאחר אמירת "מודה אני", אנו צריכים להזדרז וליטול ידיים כמה שיותר מהר. המחמירים אפילו משאירים כלי לנטילת ידיים מוכן ליד המיטה כבר מלפני הלילה עם איזו גיגית קטנה שלתוכה יהיה אפשר לשפוך את המים, כל זה כדי לא להשהות את הנטילה וללכת בבית בלי נטילת ידיים. כמובן שזו רק החמרה ואפשר ללכת בתוך הבית לכיור הקרוב, אך ראוי להקפיד להימנע מלעשות כל פעולה לפני שעושים את נטילת הידיים. צריך לשים לב לא לעשות נטילת ידיים בתוך חדר שירותים ומקלחת, אלא ללכת למטבח או לכיור אחר בו אין בעיה כזו.

סדר נטילת הידיים הוא שפיכת המים מהכלי על כל יד שלוש פעמים לסירוגין. מוכרחים לעשות את הנטילה מתוך כלי כדי שהמים יינתנו מהכוח שלנו ולא מכוח הברז ולחץ המים. מתחילים מיד שמאל ששופכת מים מהכלי על יד ימין, לאחר מכן יד ימין לוקחת את הכלי ושופכת מים על יד שמאל. כך עושים שוב ושוב, עד שיוצא שכל יד קיבלה 3 פעמים מים מתוך הכלי. יוצא לבסוף שסדר הנטילה הוא: ימין, שמאל, ימין, שמאל, ימין, שמאל. חשוב לתת כמות מספיקה של מים בכל פעם ולשפוך את אותה כמות בבת אחת בכל פעם, זה יוצא בערך קצת יותר מחצי כוס חד פעמית בכל שפיכה של מים. כמובן שכל כוס היא שונה וקשה לדייק, לכן כדאי לתת מעט יותר ממה שנראה לנו שצריך. בדרך כלל רוב הכלים הסטנדרטיים המיועדים לנטילת ידיים (לא כלים מיוחדים או שמיועדים לילדים...) מכילים כמות מספיקה לכל 6 השפיקות על הידיים (ואף יותר). אם הכלי קטן מדי, אפשר למלא אותו שוב בין נטילה לנטילה.

לאחר הנטילה אנו מגביהים את הידיים ומברכים: "ברוך אתה השם אלוקינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על נטילת ידיים". כמובן שבעת הברכה, מזכירים את שם השם באמת ולא כפי שכתבנו (שאלו מהשמות שאינם נמחקים ולכן אנו לא כותבים אותם). לאחר הברכה מנגבים את הידיים וזוכים לכך שהטומאה תסתלק מאיתנו. כעת נוכל לברך את ברכות השחר ולהתחיל יום חדש, יפהפה ומבורך בע"ה.

נטילת ידיים לסעודה

חשוב לציין שזה בוודאי לא סתם מעשה שנועד לאיכרון בלבד, אלא שיש הרבה סודות עמוקים בדבר. אפשר להרגיש בקלות שכל האכילה שלנו הופכת להיות קצת יותר לשם שמיים, שאנו

נטילת הידיים החשובה ביותר היא בבוקר לאחר שקמים. כאשר אנו הולכים לישון הנשמה שלנו עולה לעולמות עליונים. הנשמה רואה דברים שהגוף לא יכול להכיל, מקבלת הכוונה להמשך הדרך ומקבלת כוחות מחודשים להתמודד עם קשיי החיים. לכן אדם שמרגיש עייף ותשוש כמו סמרטוט, יכול ללכת לישון ולקבל כוחות מחודשים שמטעינים אותו ברעננות ובאנרגיות חדשות ליום חדש וטוב. אמנם התרגלנו ואנו לוקחים את זה כמובן מאליו, אבל סתם שכבה בצורה מאוזנת לא יכולה לתת לנו כוח, הכוח מגיע מהנשמה שקיבלה כוחות מחודשים מהחיבור לעולם העליון. כאשר הנשמה נמצאת למעלה, הגוף לא יכול להישאר ללא כוח רוחני המחייה אותו, שאילו היה נשאר ללא רוחניות, הגוף לא יכול היה להמשיך לחיות. לכן הנפש התחתונה, שהיא הרובד הנמוך של הנשמה, נשארת בגוף ומחייה אותו. אך עם זאת, בזמן שהנשמה נמצאת בעולמות עליונים, נוצר חלל ריק מנשמה גבוהה ואז כוחות חיצוניים של טומאה וקליפות נאחזים בגוף. כמו בית שלא גרים בו ואז הוא מתמלא באבק ולכלוך, כך הגוף שהנשמה יוצאת ממנו מתמלא בכוחות טומאה.

לפני שאנו קמים בבוקר, הנשמה חוזרת אל הגוף בחסדי השם, ואז ממילא כוחות הטומאה יוצאים משם. הדבר דומה לבית חשוך, שכאשר מדליקים בו את האור, כל החושך נעלם מאליו. עם זאת, חלק מועט מאותם כוחות חיצוניים עדיין נשאר, אך אינו יכול להישאר במקום חי בגוף בו הנשמה מאירה במלוא עוצמתה, אז הוא נאחז בציפורניים. מכאן נבין כמה חשוב להקפיד לגזוז את הציפורניים ולא להשאיר ציפורן שעוברת את קצה האצבע, שהרי הציפורניים הם מקום גידול לכוחות לא טובים. לא פלא שכאשר נדמיין מכשפה רעה שמשתמשת בכוחות לא טובים, היא תהיה בוודאי עם ציפורניים מאוד ארוכות. הדרך להוציא את הטומאה מתוך הציפורניים היא נטילת הידיים שתיקנו חז"ל.

כאשר קמים בבוקר, חשוב להשתדל לא לגעת בשום דבר, אפילו לא בעצמנו, כדי לא להעביר את הטומאה. אסור לברך ברכות בצורה שכזו ולהזכיר את שם השם, ולכן לא טוב לומר דברים שבקדושה באותו הרגע. הדבר היחיד שצריך לומר הוא "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתך בחמלה רבה

בתקופת בית המקדש הכהנים היו אוכלים את התרומה בטהרה. כזכר לדבר חז"ל תיקנו שכל אדם מישראל שאוכל את עיקר המזון שלו (כלומר לחם) שייטול את ידיו לפני האכילה.

לא קופצים על האוכל כמו בהמות מלאות תאוה כי זה מה שהבטן הכתיבה לנו, אלא שאנו ממתינים מעט, עושים מעשה רוחני של טהרה, מברכים ורק לאחר מכן מתיישבים לאכול. הדבר נותן בוודאי הרבה יותר קדושה לכל עניין האכילה וכל הסעודה נראית אחרת.

הגמרא מציינת שכל המזלזל בנטילת ידיים בא לידי עניות, ומצד שני מספרת על רב חסדא שהיה נוטל ידיים בשפע והשם יתברך היה נותן לו שפע. מכאן לומדים שכדאי ליטול ידיים עם כמות גדולה של מים, שכן זוהי סגולה לעשירות ולקבלת שפע מהשמיים.

נטילת ידיים לסעודה עושים מתוך כלי, אך בניגוד לזו של

הבוקר שמתבצעת לסירוגין, לפני הסעודה הנטילה תהיה שלוש פעמים על כל יד ברצף. כלומר יד שמאל שופכת מהכלי על יד ימין 3 פעמים ולאחר מכן יד ימין שופכת על יד שמאל 3 פעמים. לאחר הנטילה מגביהים את הידיים ומברכים על נטילת ידיים (כמו הברכה על הנטילה בבוקר), ולאחר מכן מנגבים. אגב, לא כדאי לנגב את הידיים בבגדים, כי חכמים אומרים שזה מביא לשכחה.

במקרה שאנו נמצאים בים ואין כלי או מים ראויים (כמו למשל מי ים מלוחים שפסולים לנטילה), כדאי לדעת שיש אפשרות נוספת, לטבול את הידיים בתוך מי הים (אפילו במלוחים), ואז לא צריך כלי או מים ראויים, אלא הדבר מטהר כמו מקווה.

נטילת ידיים אחרי שירותים

עשיית צרכים, יש לברך את ברכת "אשר יצר" לאחר ניגוב הידיים שלאחר הנטילה (הברכה נמצאת בסידורים, בדרך כלל בהתחלה). הברכה היא לא על נטילת הידיים (שעל זה כאמור לא מברכים), אלא הודאה ושבח לקדוש ברוך הוא שנתן לגוף שלנו חכמה כל כך גדולה להוציא את הפסולת מהגוף דרך הנקבים בזמן שהחומרים החיוניים והמועילים לגוף נשארים ולא יוצאים גם הם. זה פלא גדול שרוב הגוף שלנו מורכב מנוזלים ואלו לא נשפכים החוצה דרך הנקבים, בזמן שהפסולת כן מצליחה לצאת דרכם. בזמן שאנו בשירותים, הדבר דומה לניתוח מסובך ביותר שאנו עוברים להוציא את הפסולת מבלי לפגוע בשאר חומרי ואיברי הגוף. אם לרופא מנתח שניתח אותנו בהצלחה אנו צריכים לומר תודה, אז כל שכן שצריך לומר תודה לקדוש ברוך הוא, שבין כל הטובות שעושה איתנו, הוא גם מנתח אותנו בצורה פלאית יום יום ובחינם. לכן לאחר הנטילה מנגבים את הידיים, ורק לאחר שהסרנו את הלכלוך והטומאה אז מברכים את הברכה להודות ולשבח לקדוש ברוך הוא.

לאחר יציאה מבית הכסא נדרשת נטילת ידיים, בלי קשר לעשיית צרכים או לא. מעיקר הדין אין צורך בכלי בשביל הנטילה הזו, אלא אפשר פשוט לשטוף את הידיים בזרם של מים. עם זאת, יש שמהדרים לבצע את הנטילה מתוך כלי כמו הנטילה של הבוקר (לסירוגין: ימין, שמאל, ימין, שמאל, ימין, שמאל). על פי הקבלה יש עניין בנטילה 3 פעמים לסירוגין, כך שגם ללא כלי כדאי לשטוף את הידיים בצורה כזו של ימין, שמאל 3 פעמים. ברור שלאחר נגיעה במקומות לא נקיים בחדר השירותים, חשוב בנוסף לשטוף היטב את הידיים עם סבון ולא להסתפק בנטילה הרגילה. לאחר נטילה כזו לא מברכים על נטילת ידיים.

חשוב מאוד לציין שכל זה מדובר על כל שהייה בחדר שירותים, גם אם סתם נכנסנו לשם לשניה לקחת דבר מה. עצם שהייה בחדר השירותים משפיעה קצת טומאה על האדם, ולכן חשוב לעשות נטילה גם אם נכנסנו ויצאנו מבלי לעשות דבר ומבלי לגעת בכלום. אם אנו יוצאים מחדר השירותים לאחר

נטילת ידיים במצבים נוספים

תפילה – לפני התפילה יש עניין גדול להיטהר לפני שאנו מדברים עם הקדוש ברוך הוא. ישנם חסידים שמקפידים לטבול במקווה בכל יום לפני התפילה בבוקר. מובן שלא כל אחד יכול לקחת על עצמו דבר כזה וזוהי רק חסידות ואינה חובה. אך לכל הפחות, נוכל ליטול את הידיים לפני התפילה כדי להעביר טומאה ממקומות שונים בהם היינו או נגענו, וגם לקבל מעט טהרה מתוך יראת שמיים לפני שאנו עומדים להתפלל לפני מלך מלכי המלכים. ברוב בתי הכנסיות מצוי מקום לנטילת ידיים בכניסה, ולא נדרש מאיתנו יותר מדי, רק למלא את הכלי וליטול. הנטילה הזו אינה חובה, ולא חייבים מכלי, אבל ראוי לכל אדם שמבין שהוא הולך לדבר עם השכינה. כמו כן, הכהנים נוטלים את ידיהם בכל פעם לפני שעולים לדוכן לברך את ישראל בברכת הכהנים.

בית קברות – לאחר שהייה בבית קברות (בתוך 4 אמות של קבר, שזה קצת פחות מ 2 מטר) האדם נטמא בטומאה החמורה ביותר, שהיא טומאת מת. היום לצערנו אין לנו אפר של פרה אדומה כדי להיטהר מהטומאה הזו ולכן כולנו טמאי מתים. הכהנים לא יכולים לאכול בקדושה, אף אחד לא יכול להיכנס להר הבית וכו'. אמנם מהטומאה החמורה הזו אנו לא יכולים

משום רוח טומאה ונקיות – נטילת ידיים נוספת נדרשת במצבים שונים של נגיעה במקומות מסוימים. זוהי נטילה קלה יותר ולא מצריכה כלי או סדר מסוים. הסיבה לנטילה היא משום רוח טומאה השורה במקומות מזהמים. בדרך כלל במקומות בהם מצויים מלמולי זיעה או שידועים שיש בהם רגילות לרוח טומאה ששורה. הנטילה נדרשת לאחר גזיזת ציפורניים, תספורת וחפיפה (הכוונה לחפיפה עם היד ולא דווקא עם שמפו, כלומר שפשוף היד בין השיערות), תשמיש המיטה, נגיעה בנעליים ונגיעה במקומות המכוסים (כלומר במקומות בגוף שהמנהג לכסות אותם, כמו הרגל, הכתף, החלק העליון של היד, הגב וכו'). גם נגיעה במקומות מטונפים יצריכו נטילה, כמו הכנסת היד לאוזן וכו'.

בית קברות – לאחר שהייה בבית קברות (בתוך 4 אמות של קבר, שזה קצת פחות מ 2 מטר) האדם נטמא בטומאה החמורה ביותר, שהיא טומאת מת. היום לצערנו אין לנו אפר של פרה אדומה כדי להיטהר מהטומאה הזו ולכן כולנו טמאי מתים. הכהנים לא יכולים לאכול בקדושה, אף אחד לא יכול להיכנס להר הבית וכו'. אמנם מהטומאה החמורה הזו אנו לא יכולים

לסיכום הדברים, ראוי לכל יהודי ללמוד היטב את הדברים ולטהר עצמו מהטומאה ששורה. נטילת הידיים מעבירה מאיתנו את הטומאה, אך מעבר לזה גם מעניקה לנו הרגשה מיוחדת של היטהרות וקדושה. חשוב ליישם את הדברים, ולכל הפחות את נטילת הידיים בבוקר שהיא חשובה ביותר. בוודאי שככל שנקפיד על הדברים, כך נזכה להיטהר ולהתקרב לקדוש ברוך הוא.